

Byoung Yoong Kang

Sprejemanje in razvoj konfucijanstva v Koreji: s poudarkom na Goguryeju, Baekjeju in Silli

Uvod

Vpliv konfucijanstva (*yugyo* 유교, *rujiao* 儒教) na družbene, kulturne in vrednostne sisteme številnih vzhodnoazijskih držav, kjer je uradni pisni jezik kitajski (*hanja* 한자, *hanzi* 漢字, kitajske pismenke), je bil pomemben ter daljnosežen. Zlasti Koreja je bila zgodovinsko tesno povezana s Kitajsko z visoko stopnjo integracije na različnih področjih, vključno s politiko, gospodarstvom in vojsko. Med temi področji je bila Koreja najgloblje pod vplivom konfucijanstva iz Kitajske. Kljub temu pa pomanjkanje dostopne literature in dokumentov otežuje pridobivanje vpogleda v konfucijanstvo v Koreji v antičnih časih. Za globlje razumevanje tega obdobja je bistveno črpati iz obstoječe literature iz Koreje in Kitajske ter dokazov iz kimberlita, osteologije, arheološke antropologije in folkloristike.

Predvideva se, da so ideje Konfucija, izražene v naukih konfucijanstva, prvič dosegle Korejo v začetku obdobja Wiman Joseon (위만조선, 衛滿朝鮮,

194–108 pred našim štetjem). V obdobju Treh kraljestev so bile Konfucijeve ideje uvožene in široko uporabljene tudi v praksi (Choe 2023, 61).

Od treh kraljestev je Goguryeo (고구려, 高句麗, 37 pred našim štetjem – 668 našega štetja), ki je mejil s Kitajsko, prvi prevzel kitajsko kulturo. Nato je kraljestvo Baekje (백제, 百濟, 18 pred našim štetjem – 660 našega štetja), ki je imelo pomorske povezave s Kitajsko, prevzelo in razvilo kitajsko kulturo in ideje, vključno s konfucijanstvom. Silla (신라, 新羅, 57 pred našim štetjem – 935 našega štetja) je bila situirana na jugovzhodnem delu Korejskega polotoka in je bila od Kitajske precej oddaljena. Posledično je prenos konfucijanske kulture tja potekal posredno, prek Goguryeoja in Baekjeja, zato je bilo to zadnje od treh kraljestev, ki je prevzelo konfucijanstvo.

V kontekstu korejske miselnosti se v antičnih dinastijah Treh kraljestev in Goryeju (고려, 高麗, 918–1392) običajno omenja budizem, konfucijanstvo pa v dinastiji Joseon (조선, 朝鮮, 1392–1897), vendar je bil dejanski prihod konfucijanstva precej zgodnejši pojav.

Prihod konfucijanstva se običajno datira v drugo leto (372) vladavine kralja Sosorima (소수림왕, 小獸林王, vladal 371–384) iz Goguryeoja, ko je ustanovil šolo *Taehak* (태학, 太學). *Taehak* lahko štejemo za ekvivalent sodobne narodne univerze. Kljub temu se zdi verjetno, da je preteklo precej časa, preden je bila ustanovljena narodna univerza kot najvišja akademska institucija (Jeong 2000, 90).

Domneva se, da se je kitajska konfucijanska kultura, ki je prišla v Goguryeo, Baekje in Sillo, razvijala v procesu integracije z obstoječimi korejskimi verovanji ter običaji. Tradicionalne antične miselnosti Koreje in kitajsko konfucijanstvo so se naravno dopolnjevali, saj sta jim bila skupna osredotočanje na človeka in poudarek na sekularnih zadevah.

Koncept konfucijanstva je pomemben dejavnik pri oblikovanju »kulturne identitete Koreje« (한국성, 韓國性, korejskost). Poleg tega predstavlja ključno ideološko podlago korejske filozofije.

Vpliv konfucijanskih idej na sodobno korejsko družbo enaindvajsetega stoletja je še vedno globok in poznavanje korejskega sprejetja konfucijanstva je nepogrešljivo za razumevanje te sodobne »korejskosti«.

Ta prispevek si prizadeva proučiti proces uvedbe konfucijanstva na korejski polotok iz Kitajske, s posebnim poudarkom na obdobju Treh kraljestev. Poleg tega bo skušal pojasniti način, kako se je konfucijanstvo razvijalo znotraj političnega in kulturnega konteksta Goguryeoja, Baekjeja in Sille, ter proučiti, v kolikšni meri je oblikovalo intelektualno in moralno krajino korejskega ljudstva v tem obdobju.

Konfucijanstvo v Goguryeoju: od vladanja do vsakdanjega življenja

Zgodovina ljudstva Goguryeoja je zaznamovana z dolгим obdobjem rasti in širitve, hkrati pa z ohranjanjem svojevrstne kulturne identitete.

Kot že omenjeno, sta se kitajska kultura in konfucijanstvo prenašala že od obdobja Wiman Joseon. Posledično je bilo konfucijanstvo že od samega začetka ustanovitve Goguryeoja prisotno v velikem obsegu. Poleg tega se domneva, da so bile v prenos vključene tudi naravne ideje Laozija (노자, 老子) (Yun 2023, 39).

Od srednjega obdobja naprej je bil uveljavljen tudi budizem (*bulgyo* 불교, *fo-jiao* 佛教), tako da sta se konfucijanstvo in budizem prakticirala vzporedno. V poznejšem obdobju so soobstajali konfucijanstvo, budizem in daoizem, saj se je pojavil in spodbujal religiozni daoizem (*dogyo* 도교, *dao-jiao* 道教).

Čeprav ni ohranjenih virov, ki bi podrobneje osvetlili pomen konfucijanstva v Goguryeoju, naslednja dejstva nakazujejo, da je igralo ključno vlogo pri oblikovanju osnovnega izobraževanja prebivalstva.

Prvič, ljudstvo Goguryeoja je že od začetka svoje zgodovine ustvarjalo vrsto zgodovinskih besedil, skupno znanih kot *Saseo* (史書, *Zgodovinski zapisi*). Kompilacija zgodovinskih besedil ljudstva Goguryeoja kaže na visoko stopnjo spretnosti v pisanju in razumevanju kitajščine. To prav tako nakazuje, da so bili sposobni razumeti in uporabljati elemente kitajske kulture, vključno s kitajskimi besedili ter konfucijanskimi spisi. Datum in avtorji del so neznani, znano pa je, da so bila v Goguryeoju zgodovinska besedila sestavljena v delo, imenovano *Yugi* (유기, 留記), ki obsega sto zvezkov. Poleg tega je Lee Mo-on-jin (이문진, 李文眞) med vladavino kralja Yeongyanga (영양왕, 嬰陽王, vladal 590–618) uredil in objavil skrajšano različico stare zgodovine Koreje, imenovano *Sinjib* (신집, 新集), v skupno petih zvezkih. Obstaja hipoteza, da je Goguryeo podpiral pobudo za urejanje in objavo zgodovinskih besedil, ne le *Yugi* in *Sinjib*, temveč tudi številnih drugih del (Han 1994, 29).

Drugič, Goguryeo je imel celovit izobraževalni sistem, ki je temeljil na konfucijanskih naukih. Poleg tega si je Goguryeo prizadeval za uvedbo izobraževalnega sistema, ki bi bil prilagojen specifičnim okoliščinam tistega prostora.

V drugem letu vladanja kralja Sosorima (leta 372) je bila ustanovljena institucija, znana kot šola *Taehak*, z namenom vzgoje nadarjenih posameznikov. Učni načrt šole *Taehak* je vključeval *gyeong* (경, 經) – konfucijanske klasike, *sa* (사, 史) – zgodovino, *jejabaekga* (제자백가, 諸子百家) – sto šol mišljenja

in *munjang* (문장, 文章) – književnost; vendar je konfucijanstvo predstavljalo osrednji element. Viši sloj plemstva Goguryeoja se je izobraževal v šoli *Tae-hak*, medtem ko so navadni ljudje obiskovali običajne šole, kjer so jih spodbujali k študiju Konfucijevih *Razprav* in učenju borilnih veščin (Hangujon-ggyoyeonguhoe 1998, 95).

Kot je zapisano v delu *Knjiga starega Tanga* (*Gudangseo* 구당서, *Jiutangshu* 舊唐書), je bilo ljudstvo Goguryeoja znano po ljubezni do knjig. V svojih domovih so gradili razkošne čitalnice, imenovane *gyeongdang* (경당, 尙堂); čitalnice so postavljali tudi revnejši sloji prebivalstva, in sicer kar poleg svojih skromnih koč. Neporočeni sinovi so se v teh prostorih dan in noč posvečali študiju, se poglobljali v literaturo ter se učili lokostrelstva (Sin 2003, 89).

Na ta način je ljudstvo Goguryeoja prek konfucijanstva gojilo duh humanistike ter vzgajalo duh junaštva in bojevitosti, kar je Goguryeaju omogočilo, da se je razvil v močno državo. Dejansko je bila to najbolj ekspanzivna država v korejski zgodovini.

Tretjič, ljudstvo Goguryeoja je pokazalo globoko razumevanje konfucijanskih spisov ter jih obsežno uporabljalo v svojih kulturnih in intelektualnih prizadevanjih. Usvajanje kitajske kulture, osnovane na konfucijanskih klasikih (*Gyeonghag* 경학, *Jingxue* 經學), je postalo kulturni element osebnega življenja ter bistveni pogoj za vzpostavitev nacionalne ideologije in sistema.

V Goguryeo so bila vpeljana dela *Pet klasikov* (오경, 五經), *Zapiski velikega zgodovinarja* (사기, 史記), *Knjiga Hana* (한서, 漢書), *Knjiga poznega Hana* (후한서, 後漢書) in *Zapiski treh kraljestev* (삼국지, 三國志). Med vključenimi knjigami so bile še *Yupian* (옥편, 玉篇), *Jatong* (자통, 字統), *Jarim* (자림, 字林), še zlasti cenjen pa je bil *Wen Xuan* (문선, 文選). Glavna področja študija so bila konfucijanski spisi (경전학), zgodovina (역사학) in filologija (문자학), pri čemer je bil študij spisov konfucijanskega nauka obravnavan kot najpomembnejši in temeljni (Song 2004, 44).

Vpliv kitajskega konfucijanstva na zgodovino Goguryeoja lahko opredelimo kot relativno neposreden proces. Pesem *Hwangjoga* (황조가, 黃鳥歌) kralja Yuriya (유리왕, 瑠璃王, vladal 19 pred našim štetjem – 18 našega štetja) je na primer reprezentativna pesem Goguryeoja, ki kaže opazne podobnosti v vsebini in obliki s pesmijo *Gwanjeojang* (관저장, 關雎章) iz *Knjige pesmi* (시경, 詩經) (Gim 2002, 148).

Poleg tega politična ideologija, ki so jo zagovarjali v Goguryeaju, in besede, vklesane na nagrobnem kamnu vélikega kralja Gwanggaetoja (광개토대왕, 廣開土大王, vladal 391–412), najuglednejšega monarha Goguryeoja, kažejo

izrazite vzporednice s tistimi, dokumentiranimi v *Knjigi dokumentov* (서경, 書經) in *Knjigi Shanga* (상서, 商書). Poleg tega podrobna analiza zgodovinskih dokumentov, kot je *Samguk sagi* (삼국사기, 三國史記), razkriva številne primere, kjer so elementi povezani s *Štirimi knjigami in petimi klasiki* (사서오경, 四書五經). Poleg *Petih klasikov* je bistveno natančno proučiti tudi način, kako je bila vsebina konfucijanskih spisov uporabljena na pomembnih področjih, vključno s kodeksi obnašanja, družbenimi institucijami, vladno organizacijo in razglasitvijo zakonov, od *Treh komentarjev Spomladansko-jesenskih zapisov* (춘추삼전, 春秋三傳) do *Treh klasikov obredja* (삼례, 三禮).

Poleg tega so običaji lepega vedënja v Goguryeju zakoreninjeni v kitajski konfucijanski kulturi. V kontekstu poroke je bila izmenjava premoženja v Goguryeju obravnavana kot sramotno dejanje. Glede pogrebnih ritualov se zdi, da je običaj postavljanja grobnice in njenega vzdrževanja tri leta po smrti starša ali moža izviral iz konfucijanskega nauka. Težko je ugotoviti kronološki precedens med Kitajsko in Korejo, saj so ti pogrebni običaji obstajali že dolgo pred nastankom Goguryeja. Vendar kitajski viri kažejo, da je občutek za spodobnost v Goguryeju neločljivo povezan s kitajsko konfucijansko kulturo in se je iz nje tudi razvil. Konfucijanska kultura je v Goguryeo prispela že zelo zgodaj in je imela globok vpliv na različne vidike družbe, vključno s štipendijami, zgodovino, izobraževanjem, vsakdanjim življenjem in celo izvajanjem pogrebnih obredov.

Konfucijanstvo v Baekjeju: iz Kitajske na Japonsko

Baekje je bil korejsko kraljestvo, ki je ležalo na severnem delu Korejskega polotoka od leta 18 pred našim štetjem do leta 660 našega štetja. Bilo je eno od Treh kraljestev Koreje, poleg kraljestev Goguryeo in Silla.

Pred nastankom Treh kraljestev je ljudstvo regije v bližini takoimenovanih »štirih poveljstev Han« (한사군, 漢四郡) na skrajnem severu korejskega polotoka vodilo način življenja, ki je odražal konfucijanska etična načela. Vendar je bilo v obdobju Samhan na splošno manj zunanjega vpliva in lokalne skupnosti, imenovane *euprak* (읍락, 邑落), so živele v različnih naseljih. Obdobje Samhan (삼한, 三韓), znano tudi kot »trije Hani«, se nanaša na konfederacije Byeonhan (변한, 弁韓), Jinhan (진한, 辰韓) in Mahan (마한, 馬韓), ki so se pojavile v prvem stoletju pred našim štetjem v protoobdobju Treh kraljestev Koreje. Največji od *euprakov* je imel vladarskega predstavnika v *gukeup* (국읍, 國邑), političnem centru, ki je deloval kot prestolnica. Kljub temu ni bila sprejeta niti prevladujoča funkcija vladajočega telesa niti

kodeks etikete. Vsaka vas *euprak* je bila avtonomna enota, ki je upravljala svoje zadeve (Jang 2001, 23).

Vendar do časa obdobja Baekjeja oblast vlade ni bila le široko razpršena, vzpostavljen je bil tudi konfucijanski sistem vladanja. Nacionalne prepovedi in pravni sistem so postali očitni. Poročne in pogrebne slovesnosti so bile izvajane na podoben način kot na Kitajskem. Običaji, kot sta vera v nebeška božanstva in čaščenje duhov, ki so se izvajali že več generacij, so doživeli proces sistematične spremembe. Drugače povedano, tradicionalni običaji Baekjeja so se preoblikovali v konfucijanske prakse, kar ponazarja *gyeosajirye* (고사지례, 郊祀之禮). To kaže, v kolikšni meri je konfucijanska kultura na nacionalni ravni vplivala na Baekje (Gim 1993, 458).

Ustanovitelj Baekjeja je bil vladar Onjo (온조, 溫祚). Kraljestvo Baekje je bilo ustanovljeno na severnem delu Korejskega polotoka. Prebivalci so bili so potomci Goguryeoja, vendar so se med samhanskim obdobjem preselili v regijo Mahan na jugu. Pozneje se je prestolnica preselila iz Wiryeja (위례, 慰禮) v Ungjin (웅진, 熊津), nato pa v Buyeo (부여, 扶餘). Medtem ko so svojo prestolnico premikali s severa na jug Korejskega polotoka, so se soočali s številnimi kulturnimi in vojaškimi izzivi. Baekje je ležal med Goguryeojem in Sillo na severu in vzhodu ter med Rumenim morjem (*Namhae*, 남해, 南海) na jugozahodu. Že od samega začetka so morali premagovati kulturne razlike z domorodnimi ljudstvi na severu in jugu ter heterogenost sosednjih sil, da bi postali združena država. Le šest let po ustanovitvi je kralj Onjo zgradil grobnico kralja Dongmyeonga (동명성왕, 東明聖王, vladal 37–19 pred našim štetjem). Kralj Dongmyeong velja za ustanovitelja kraljestva Goguryeo, zato je mogoče sklepati, da je bil tudi prednik Baekjeja. V zgodnjih letih obstoja Baekjeja sonjegovi kralji običajno sami izvajali obrede. Ti pomembni nacionalni obredi so spodbujali občutek nacionalne enotnosti. Morja so Baekjeju omogočila pomorsko pot za uvoz naprednih kitajskih kulturnih in filozofskih vplivov ter njihovo izvažanje na Japonsko. Drugače povedano, Baekje je bil kulturni in ideološki most med Kitajsko in Japonsko (Yi 2008, 74).

Baekje je bil v organizaciji svoje vlade opazno izoblikovan pod vplivom konfucianizma, kar dokazuje ustanovitev administrativnih uradov in okrajev.

Do časa kralja Goiija (고이왕, 古爾王, vladal 234–286) v tretjem stoletju se je Baekje razvil v visokocentralizirano državo. Kralj Goi je ustanovil centralno vlado kot *yukjwapyeong-sibyuggwangye* (육좌평 십육관계, 六佐平十六官階). Ta sistem ustreza »šestim birokratskim postavkam Kitajske« (六官制) v delu *Obredje dinastije Zhou* (周禮). Poleg tega je kralj Goi imel avdienco v *namdangu* (남당, 南堂, južna dvorana), kjer se je posvetoval s svojimi

podaniki in sprejemal ključne odločitve v zvezi z upravljanjem države. Ta oblika vladanja je bila poimenovana sistem *namdang*. Verjetno je koncept *namdanga* izhajal iz »dvorane Ming« (명당, 明堂) v *Knjigi obredov* (예기, 禮記) (Hangug cheolhagsa yeonguhoe 1997, 43).

Kralj Seongwang (성왕, 聖王, vladal 523–554) je prav tako organiziral vlado v deset zunanjih (10부, 十部) in dvanajst notranjih (12부, 十二部) divizij, kar se zdi povezano s »seksagenarnim ciklom« (십간입이지, 十干十二支). Njegov sistem administrativnih delitev, imenovan *obuobangje* (오부오방제, 五部五坊), je temeljil na petih divizijah, kar ponovno kaže podobnosti s kitajsko filozofijo petih elementov (五行思想) (Yi 2001, 550).

Analiza zgodovinskih zapisov in intelektualnih tradicij Baekjeja razkriva veliko povezav s konfucijanstvom. V četrtem stoletju je kralj Geunchogo (근초고왕, 近肖古王, vladal 346–375) naročil, da naj »doktor« (박사, 博士) Goheung (고흥, 高興) sestavi nacionalno zgodovino, *Seogi* (사기, 書記) (Bak 2001, 52). Analiza naziva »doktor« kaže na obstoj sistema nacionalne univerze in kadra poklicnih učenjakov. Poleg tega *Knjiga Zhouja* (주서, 周書) nakazuje, da sta Baekje in Goguryeo delila podobne interese za jahanje, lokostrelstvo, v obeh deželah so tudi visoko cenili konfucijanstvo. Najbolj večji učenjaki v skupini so pokazali spretnost pri tolmačenju kitajskih pismenk in pisanju. Poleg tega zgodovinski dokumenti kažejo, da so prebivalci Baekjeja razumeli teorijo *yina, yanga* in petih elementov (음양오행설, 陰陽五行說). Nadalje dokazi kažejo, da so v Baekje povabili doktorja Mosija (모시박사, 毛詩博士) in doktorja Gangryeuja (강례박사, 講禮博士) iz Kitajske, kar odraža njihovo spoštovanje do načel konfucijanstva (Yi 2006, 297).

Pomorska širitev Baekjeja je imela precejšen vpliv na poznejše generacije vzhodnoazijske akademske zgodovine, vključno s kitajsko in japonsko. Kitajske knjige, kot sta *Knjiga Lianga* (양서, 梁書) in *Knjiga Zhouja* (주서, 周書), ter japonske knjige, kot sta *Nihon Shoki* (일본서기, 日本書紀) in *Kojiki* (고사기, 古事記), vsebujejo obsežne in podrobne zapise o Baekjeju. Tudi diplomatska korespondenca med Baekjejem in Kitajsko je bila na zgledni ravni. Kitajske omembe voditeljev Baekjeja kot kraljev (왕, 王) ali generalov (장군, 將軍) kažejo, da so bili odnosi med obema državama precej tesni. Med vladavino kralja Geunchogoja (근초고왕, 近肖古王, vladal 346–375) sta bila princ Ajikgi (아직기, 阿直岐) in doktor Wani (왕인, 王仁) poslana na Japonsko z namenom prenosa konfucijanskih spisov ter drugih kulturnih besedil kraljevi družini. Pozneje sta postala ustanovitelja japonske akademske tradicije (Yi 2019, 18).

Kitajsko konfucijanstvo je znatno oblikovalo tudi običaje v kraljestvu Baekje. Kraljestvo Baekje je svoje korenine sicer imelo v Goguryeju, a je

hkrati ohranjalo močne povezave s Kitajsko. Ljudstvo Baekjeja je spoštovalo kitajske navade v zvezi s poroko, njihovi pogrebi pa so bili skladni s tistimi v Goguryeju. Kot že omenjeno, so bili pogrebni rituali Goguryeja zasnovani na konfucijanskih načelih. Praksa žalovanja za obdobje treh let po smrti starša ali moža je bila pogosta v Baekjeju, Goguryeju in na Kitajskem, vendar pa se zdi, da je bila ta tradicija pomembnejša v Baekjeju in Goguryeju. Pravzaprav sta praksa podjarmljenja in pravni sistem, ki so ju izvajali v družbi Baekjeja, podobna »osmerim zapovedim« (팔조지교, 八條之敎) dinastije Han.

Omembe vredno je tudi, da je kralj vsako leto v aprilu daroval »nebu« (하느님) in »Ojejisinu« (오제신, 五帝神) ter častil grobove svojih prednikov. Poleg tega je ljudstvo Baekjeja uporabljalo koledar *genka* (원가력, 元嘉曆) dinastije Song. Udeleževali so se v različnih tradicionalnih igrah iz Kitajske, kot so *tuho* (투호, 投壺), *jeopo* (저포, 樗蒲), *aksak* (악삭, 握槊) in *nongju* (농주, 弄珠). Pri izkazovanju spoštovanja nekomu je dejanje, ko se obe roki položita na tla, kot da bi se priklanjali, gesta, ki izvira iz kitajske konfucijanske kulture. Vsi ti kulturni dokazi kažejo na to, da je bil vpliv kitajske kulture vseprisoten v življenju ljudi Baekjeja (Eom 2005, 117).

Vladarji/vodje Baekjeja so sprejeli konfucijanstvo kot sredstvo za utrditev svoje avtoritete, medtem ko so navadni ljudje v svoje vsakdanje življenje vključevali kitajske konfucijanske kulturne prakse. Baekje je imel tudi vodilno vlogo v širjenju kulturnega in ideološkega znanja iz Kitajske na Japonsko.

Konfucijanstvo v Silli: dolgotrajen proces sprejemanja konfucijanstva

Kraljestvo Silla je bilo ustanovljeno leta 57 pred našim štetjem in je starejše od drugih dveh kraljestev, Goguryeja in Baekjeja. Od svoje ustanovitve je bilo kraljestvo znano pod več različnimi imeni, vključno s Sara (사라, 斯羅), Saro (사로, 斯盧) in Silla (신라, 新羅), brez posebne državne oznake. Med vladavino dvaindvajsetega kralja Jijeunga (지증왕, 智證王, vladal 500–514) v šestem stoletju je bilo uradno sprejeto ime Silla (Yi 2017, 118).

Silla je bila relativno majhna država med oseminsedemdesetimi plemenskimi državami Samhana. Zaradi svoje geografske lege, gorate in oddaljene, z morjem na vzhodu in s transportnimi težavami, je bila to država, v kateri je bil razvoj otežen. Silla je končno združila tri kraljestva, vendar je trajalo precej dolgo, da se je država razvila do visoke stopnje zrelosti (Yi 2006, 137).

Kot je zapisano v delu *Samguksagi* (삼국사기, 三國史記), je kralj Beopheung (법흥왕, 法興王) iz Sille leta 520 izdal edikt, ki je razlikoval barve oblačil uradnikov glede na njihov rang. Vendar pa je Baekje že v sedemindvajsetem letu vladavine kralja Goiija leta 260 razdelil svoje birokrate v šestnajst razredov, Goguryeo pa je izdal odlok leta 373, v tretjem letu vladavine kralja Sosorima (소수림왕, 小獸林王, vladal 371–384). Z drugimi besedami, Silla je bila med tremi kraljestvi najpoznejša pri izdajanju odlokov in urejanju svoje birokracije. Pri sestavljanju nacionalne zgodovine je Baekje izdelal *Seogi* v tridesetem letu vladavine kralja Geunchogoja (leta 375), medtem ko Silla ni izdelala primerljivega besedila, *Nacionalne zgodovine, Guksa* (국사, 國史), do šestega leta vladavine kralja Jinheunga (leta 545). Kar zadeva ustanavljanje nacionalnih univerz, je Goguryeo ustanovil Taehak (태학, 太學) v drugem letu vladavine kralja Sosorima (leta 372), medtem ko je Silla ustanovila Gukhak (국학, 國學) v drugem letu vladavine kralja Sinmuna (leta 682), po združitvi Treh kraljestev (Yi 1997, 86). V tem pogledu je Silla v smislu institucionalnega razvoja zaostajala približno dvesto do tristo let za Goguryeojem in Baekjejem.

Silla je bila zadnja izmed Treh kraljestev, ki je začela kulturne interakcije s Kitajsko, njeni odnosi z Goguryeojem in Baekjejem pa sprva niso bili odprti. Kljub temu se je Silla razvijala postopoma in dosledno ter sčasoma dosegla združitev Treh kraljestev. Ni zlahka sprejemala zunanjih kulturnih vplivov ter je ohranjala svoje lastne tradicije in običaje, s čimer je razvila značilno nacionalno identiteto. Za razvoj države je sprejela tuje kulture, kot sta konfucijanstvo in budizem, in jih nato integrirala na način, ki je odražal njeno lastno kulturno identiteto.

Proučevanje načina, kako je Silla sprejela konfucijanstvo, zato ni le proučevanje širjenja konfucijanstva, ampak tudi podroben prikaz vzpona in padca Sille.

Prvič, najzgodnejše dokaze o konfucijanstvu v Silli je mogoče zaslediti s proučevanjem diplomatskih odnosov kraljestva s Kitajsko, Goguryeojem in Baekjejem. Uvedba konfucijanstva se je v Silli zgodila pozneje kot v Goguryeju in Baekjeju. V sedemindvajsetem letu (leta 382) vladanja sedemnajstega kralja, Naemula (내물왕, 奈勿王, vladal 356–402) iz Sille, je bil poslan odposlanec v Zgodnji Qin (前秦) k cesarju Fu Jianu (부견, 苻堅, 357–385). To se je zgodilo približno deset let po ustanovitvi Taehaka v Goguryeju (leta 372) in vzpostavitvi predpisov, ki temeljijo na konfucijanskih načelih, leta 373 (Gim 2009, 439).

Vladavina kralja Naemula iz Sille sovпада z zgodovinskim obdobjem kralja Gwanggaetoja iz Goguryeja in kralja Geunchogoja iz Baekjeja. Naziv

monarha Sille se je spremenil iz *isageum* (이사금, 尼師今) v *maripgan* (마립간, 麻立干). Naziv *maripgan* nakazuje bolj robustno kraljevanje (Gim 2000, 49); medtem ko *isageum* pomeni le »vojaški poveljnik«, pa *maripgan* označuje »vojaškega poveljnika in verskega vodjo«. Z drugimi besedami, Silla je bila v procesu rasti in razvoja kot nastajajoča neodvisna država, hkrati pa je vzpostavljala centraliziran sistem z izrazitejšo kraljevo avtoriteto. Kar zadeva diplomacijo, je Silla sledila politiki *wongyogyogeungong* (원고근공, 遠交近攻), kar je pomenilo iskanje prijateljstva z oddaljenimi državami in antagoiniziranje tistih, ki so geografsko bližje. Tako je Silla vzpostavila diplomatske odnose z Goguryeojem in Japonsko ter se tako uveljavila na mednarodnem prizorišču. Med vladavino osemnajstega kralja Sille, Nejija (내지왕, 乃智王, vladal 417–458), je bil uradnik Park Je-sang (박제상, 朴堤上) poslan v Goguryeo kot diplomatski odposlanec. Poročajo, da je Park sodeloval v razpravi s kraljem Goguryeoja, pri čemer je recitiral odlomke iz dela *Zuo Zhuan* (춘추좌씨전, 春秋左氏傳) in *Knjige pesmi* (시경, 詩經). To nakazuje, da so intelektualci iz Sille v tem obdobju že dosegli visoko raven filozofskega diskurza na podlagi poznavanja *Petih klasikov* (오경, 五經) (Zuo 2006).

Drugič, Silla je v toku svojega razvoja uporabljala konfucijansko kulturo kot sredstvo za spodbujanje nacionalne enotnosti. Silla je uporabila idealne koncepte, izpeljane iz virov konfucijanskega nauka, kot sta *Zuo Zhuan* in *Trije klasiki obredja*, za nadzor nad upravljanjem države. Med vladavino kralja Jijeunga, dvaindvajsetega kralja, je bilo ime države potrjeno kot »Silla« in naziv voditelja države, ki so ga prej imenovali *geoseogan* (거서간, 居西干), *chachawung* (차차웅, 次次雄) in *isageum* (이사금, 尼師今), je bil spremenjen v »kralj« (왕, 王), v skladu s kitajskim modelom (leta 503). Leta 502 je bila dolgoletna tradicija Sille *junshi* (순장, 殉葬, sledenje gospodu v smrt) formalno ukinjena. Temu je leta 504 sledila razglasitev zakona *sangbok* (상복법, 喪服法, obveznost nošenja žalnih oblačil). Naslednji monarh, kralj Beopheung, je izdal odlok, uvedel javne uniforme leta 520 in leta 514 sprejel neodvisno obdobjno ime Geonwon (건원, 建元). Ta dejstva dokazujejo vpliv konfucijanskih idej na sistem kraljestva Silla (Yi 2006, 38).

Tretjič, vpliv konfucijanstva je očiten v napisih na stelah iz Sille. Kralj Jinheung je bil monarh v času razcveta Sille in je širil meje svojega kraljestva v vse smeri. Posledično se je ozemlje Sille v tistem času raztezalo od spodnjega toka reke Han na zahodu do severozahoda, vključno s provinco Južni Hamgyong na severovzhodu. Ustvaril je štiri spomenike, da bi obeležil svoje potovanje po kraljestvu. Spomeniki so bili postavljeni v treh regijah: Changnyeongbi (창녕비, 昌寧碑, leta 562) v Gyeongsangnam-doju, Bukhansanbi (북한산비, 北漢山碑, leta 555) v Seulu ter Mawunryeongbi (마운령비, 磨雲嶺碑, leta 568)

in Hwangchoryeongbi (황초령비, 黃草嶺碑, leta 568) v Hamgyongnam-dou. Spomenik Mawunryeongbi kot pomemben element vsebuje odlomek iz Konfucijevih *Razprav*: »Z ohranjanjem visokih standardov osebnega vedênja prispevam k blaginji ljudstva« (수기이안백성, 修己以安百姓). To predstavlja jasno sklicevanje na konfucijanski koncept *sugichiin* (수기치인, 修己治人), ki ga lahko prevedemo kot »kultivirati sebe, da bi vladal drugim«. (No 2007, 211) Poleg tega spodbuja vrednote zvestobe, iskrenosti, poguma in moči ter pomembnost varovanja naroda in krepitev nacionalne moči. Naslednji termini so vredni omembe: *chungsinjeongseong* (충신정성, 忠信精誠), *yongjeog-gangjeon* (용적강전, 勇敵強戰) in *wigujjinjeol* (위국진절, 危國盡節). Lahko bi rekli, da posebej poudarja vrlino zvestobe (충, 忠). Natančen pregled stele kralja Taejonga Muyeola (태종 무열왕, 太宗武烈王, vladal 654–661) v Gyeongjuju razkriva, da je bila prvotna struktura precej spremenjena. Nagrobnik sam je izginil in na njegovem mestu ostajata le podstavek v obliki želve ter krsta s šestimi zmaji. V tem kontekstu sta zmaj in želva simbolična za koncept *yin-yang* iz *Knjige premen* (역경, 易經), šest zmajev pa predstavlja kralja. V Silli je bila filozofija *Knjige premen* (역경, 易經) prenesena na nacionalno raven, kar je praksa, ki jo opazamo že od antičnih časov (Kim 1986, 263).

Četrty najpomembnejši vidik je odnos med *hwarangdo* (화랑도, 花郎徒) v Silli in konfucijansko miselnostjo. *Hwarang* je bila elitna skupina mladih vojščakov v Silli, ki je nastala sredi šestega stoletja in obstajala do zgodnjega desetega stoletja. Elitni red *hwarangdo*, ki je cvetel pod kraljem Jinheungom (vladal 546–570), je postal gonilna sila za združitev Treh kraljestev več kot sto let pozneje (leta 668). Duh, ki predstavlja *hwarangdo*, je označen kot *sesokogye* (세속오계, 世俗五戒). *Sesokogye* je pet posvetnih pravil *hwarang*, kot jih je oblikoval budistični menih Wongwang (원광, 圓光, 542–630). To so: zvestoba kralju (사군이충, 事君以忠), filialno spoštovanje (사친이효, 事親以孝), iskrenost in poštenost (교우이신, 交友以信), nikoli se umakniti v bitki (임전무퇴, 臨戰無退) in ubijanje le z utemeljenim razlogom (살생유택, 殺生有擇). Eno izmed petih posvetnih pravil iz *sesokogye* kaže konfucijanske vplive, kar je razvidno iz njegove podobnosti s filialnim spoštovanjem (효, 孝) iz *Knjige obredja* (예기, 禮記). Poleg tega je mogoče opaziti specifično esenco *hwarangdo* v sintezi konfucijanstva, budizma in daoizma. Še dodatno *hwarangdo* vključuje študij *Knjige pesmi* (시경, 詩經), *Knjige dokumentov* (상서, 書經) in *Knjige obredja*. To predstavlja še eno stičišče med *hwarangdo* in konfucijanstvom (Ilyeon 2011).

Nazadnje je pomembno upoštevati vpliv konfucijanstva na izobraževalno in akademsko področje v Silli. Po združitvi Treh kraljestev je Silla omogočala bolj neposredne kulturne izmenjave s Kitajsko. V drugem letu (leta 682) vladavine

kralja Sinmuna (신문왕, 神文王, vladal 682–691) je bil pod okriljem ministrstva za obrede (예부, 禮部) ustanovljen Gukhak (국학, 國學, nacionalna institucija za visoko izobraževanje). Kljub relativno pozni ustanovitvi Gukhaka v Silli sta bila njegova struktura in učni načrt oblikovana po sistemu dinastije Tang, ki je bil nato dodatno razvit. Delo *Samguksagi* (삼국사기, 三國史記, *Zgodovina Treh kraljestev*) vsebuje obsežen zapis o učnem načrtu Gukhaka, ki je temeljil na *Petih klasikih*. Poleg tega so morali študentje prebirati *Razprave* in *Klasik filialnega spoštovanja* (효경, 孝經). Pri izbiri posameznikov z izjemnimi sposobnostmi so prednost dajali tistim, ki so izkazali znanje iz *Petih klasikov*, *Treh zgodovin* (삼사, 三史) in stoterih filozofskih šol (제자백가, 諸子百家). Poleg tega so poučevali tudi matematiko (산학, 算學). Predvideva se, da je kralj Jinheung naročil zgodovinarju in uradniku Geochilbu (거칠부, 居柒夫), naj sestavi delo *Zgodovina kraljestva, Guksa* (국사, 國史). To je primer sposobnosti intelektualcev iz tistega obdobja v Silli, da so dešifrirali kitajske pismenke in sestavljali pisna dela. Kot učenjak v Silli je Seolchong (설총, 薛聰) prevedel *Devet iz Trinajstih klasikov* (구경, 九經) in to znanje prenesel na naslednje generacije, s čimer si je prislužil spoštovanje poznejših učenjakov in veljal za vzor učenosti vse do dinastije Goryeo (Gim 2000, 127).

Med drugimi pomembni učenjaki so bili Gang Soo (강수, 强首), Choi Chi-won (최치원, 崔致遠) in še deset drugih posameznikov. V času vladavine kralja Seongdeoka (leta 717) se je Kim Su-jung (김수중, 金守中) vrnil iz Tanga s skupino uglednih učenjakov, ki so nato študije nadaljevali na Gukhaku. Na ta način je v poznem obdobju Sille veliko literatov in učenjakov odšlo na študij v tujino z namenom usposabljanja v umetnosti in kulturi (Son 1996, 142).

Medtem ko je bilo akademsko proučevanje konfucijanstva domena višjih slojev in intelektualcev, je etična načela sprejela tudi širša javnost in nauk je tako presegel družbene ter generacijske meje. Širjenje konfucijanskih načel med prebivalstvom Sille je razvidno iz pesniških kompozicij, kot sta *Taepyeongsong* (태평송, 太平頌) kraljice Jindeok (진덕여왕, 眞德女王, vladala 647–654) in Chungdamsajev (충담사, 忠談師) *Anminga* (안민가, 安民歌) (Yi 1999, 31).

Zaključek

Ta prispevek je predstavil uvajanje in razvoj konfucijanstva v Koreji, s poudarkom na obdobju Treh kraljestev. Na podlagi zgornje razprave so tako opredeljeni ključni dejavniki za razumevanje konfucijanstva v antični Koreji.

Konfucijanstvo ima v Koreji daljšo zgodovino kot druge ideje, filozofije in miselnosti, saj sega v čas pred obdobje Treh kraljestev, ter je na Korejo imelo

globok vpliv. Čeprav se konfucijanstvo ni razvilo v celovit filozofski sistem vse do dinastije Song v enajstem stoletju, so bile njegove kulturne in intelektualne tradicije sestavni del družbenega tkiva Goguryeoja, Baekjeja ter Sille. Medtem ko so Tri kraljestva konfucijansko kulturo sprejela v različnih obdobjih, so vsa doživela znatne preobrazbe zaradi vpliva konfucijanstva. Ustanovljene so bile državne organizacije in zakonodaja, sestavljena so bila zgodovinska besedila ter vzpostavljene so bile izobraževalne ustanove. Tudi razvoj akademske kulture je bil pod vplivom konfucijanskih načel. Poleg tega je mednarodna diplomacija potekala prek konfucijanstva, v civilnem življenju pa je vzpostavljalo norme za dober okus, etiko in moralo. Jasno je torej, da je konfucijanstvo igralo nepogrešljivo vlogo pri izgradnji in razvoju antične Koreje.

Tri kraljestva so pokazala različne vzorce sprejemanja konfucijanstva, odvisno od političnih okoliščin in edinstvenih kulturnih kontekstov vsakega. Čeprav je antična Koreja prevzela konfucijanstvo in druge tuje ideje, so Tri kraljestva poskušala ohraniti svojo identiteto in ortodoksijo. Tri kraljestva so skupaj povečevala ustanovitelje narodov, jih častila in jim žrtvovala kot izraz zvestobe vladarjem ter jih uporabljala kot temeljni steber za ohranjanje in razvoj nacionalne skupnosti. Vse tri države so sprejele konfucijanstvo in uporabljale konfucijanska načela za svoje koristi, vključno z osebnostnim razvojem, družinsko pravičnostjo in družbeno etiko, pa tudi za politične ustanove, izobraževanje, kulturo in nacionalno obrambo.

Način, kako so Tri kraljestva sprejela konfucijanstvo, lahko opredelimo kot »racionalna indigenizacija nove filozofije«. Med obdobjem Treh kraljestev je konfucijanstvo prešlo čez proces racionalne indigenizacije in se trdno uveljavilo v regiji. Korenine konfucijanstva so vztrajale skozi stoletja, prehajale skozi obdobja Goryeo in Joseon ter končno dosegle današnjo dobo.

Koristno bi bilo proučiti vpliv tega procesa »racionalne indigenizacije« tudi na poznejša zgodovinska obdobja, vključno z obdobji Goryeo, Joseon ter sodobno in moderno korejsko dobo.

Zahvala

Avtor se zahvaljuje za finančno podporo Agencije RS za raziskovalno in inovacijsko dejavnost (ARIS) v okviru raziskovalnega projekta (J6-50202) *Konfucijanski preporod in njegov vpliv na sodobne vzhodnoazijske družbe skozi prizmo odnosa med posameznikom in družbo* in raziskovalnega programa *Azijski jeziki in kulture* (P6-0243).

Bibliografija

- Bak, Jae-mun 박재문. 2001. *Hanguggyoyugsa* 한국교육사 (*Zgodovina korejskega izobraževanja*). Seoul: Hakjisa 학지사.
- Choe, Je-chang 최제창. 2023. *Silsanggwa heosang* 실상과 허상 (*Realnost in iluzija*). Čikago: JC Publishing.
- Eom, Gi-pyo 엄기표. 2005. *Dasi chajeun baegje munhwa* 다시 찾은 백제 문화 (*Ponovno odkritje kulture Baekje*). Okcheon: Goraesil 고래실.
- Gim, Changl-yong 김창룡. 2002. *Gogulyeo munhageul chajaseo* 고구려 문학을 찾아서 (*V iskanju literature Goguryeo*). Hanam: Pakijeong 박이정.
- Gim, Gi-hong 김기홍. 2000. *Cheonnyeonui wanggug sinla* 천년의 왕국 신라 (*Silla, tisočletno kraljestvo*). Paju: Changbi Publishers.
- Gim, Hong-gyeong 김홍경. 1993. *Eumyangohaengseolui yeongu* 음양오행설의 연구 (*Raziskave teorij yin-yang in petih elementov*). Seoul: Sinjiseowon 신지서원.
- Gim, Yeong-su 김영수. 2009. *Samgugyusawa munhwa kodeu* 삼국유사와 문화 코드 (*Samguk Yusa in kulturni kodeks*). Yongin: Iljisa 일지사.
- Golyeodaehaggyo minjogmunhwayeonguwon 고려대학교 민족문화연구원. 2001. *Jalyowa haeseol, hangugui cheolhagsasang* 자료와 해설, 한국의 철학사상 (*Knjiga o izvoru korejske miselnosti*). Seoul: Yemunseowon 예문서원.
- Han, Yong-u 한영우. 1994. *Hangugui yeogsagawa yeogsahag* 한국의 역사가와 역사학 (*Korejska zgodovina in zgodovinopisci*). Paju: Changbi Publishers.
- Hangugjonggyoyeonguhoe 한국종교연구회. 1998. *Hangug jonggyo munhwasu gangui* 한국 종교 문화사 강의 (*Predavanje o korejski religiozni in kulturni zgodovini*). Paju: Cheongnyeonsa 청년사.
- Hangug cheolhagsa yeonguhoe 한국 철학사 연구회. 1997. *Hangugcheolhagsasangsa* 한국철학사상사 (*Zgodovina korejske filozofske miselnosti*). Seoul: Hanulakademi 한울아카데미.
- Ilyeon 일연. 2011. *Wongwangi mandeun hwalangui sesogogye* 원광이 만든 화랑의 세속오계 (*Hwarangovih pet posvetnih predpisov, ki jih je ustvaril Wonkwang*). Seoul: Kingdom House 킹덤하우스.
- Jang, In-seong 장인성. 2001. *Baegjeui jonggyowa sahoe* 백제의 종교와 사회 (*Religija in družba Baekjeja*). Seoul: Seogyongmunhwasu 서경문화사.
- Jeong, In-bo 정인보. 2000. *Jeonginboui joseonsa yeongu* 정인보의 조선사 연구 (*Jeong In-bojeve raziskave zgodovine obdobja Joseon*). Seoul: Seowon 서원.
- Kim, Hyo-seon. 1986. *Understanding Asian classics for education*. Seoul: Ewha Womans University Press.

- No, Yong-pil 노용필. 2007. *Hangukgodaesahasangsatamgu* 한국고대사회사상사탐구 (*Študija o zgodovini družbenega mišljenja v stari Koreji*). Seoul: Hanguksahak 한국사학.
- Sin, Hyeong-sig 신형식. 2003. *Gogulyeosa* 고구려사 (*Zgodovina Goguryeoj*). Seoul: Ihwayeojadaehaggyochulpanbu 이화여자대학교출판부.
- Son, In-su 손인수. 1996. *Sinla hwalangdoui gonggan* 신라 화랑도의 공간 (*Prostor Sillinea Hwarangdoja*). Yongin: Muneumsa 문음사.
- Song, Dong-geon 송동건. 2004. *Gwanggaetodaewang hunjeogbiwa gogulyeo* 광개토대왕 훈적비와 고구려 (*Spomenik kralja Gwanggaetoja Veličastnega in Goguryeo*). Seoul: Sinasa 신아사.
- Yi, Byeong-gwan 이병권. 2017. *Sinloui bimil* 신라의 비밀 (*Skrivnost Sille*). Seoul: Joheunttang 좋은땅.
- Yi, Dae-hi 이대희. 2001. *Hangugui haengjeongs* 한국의 행정사 (*Zgodovina korejske administracije*). Goyang: Daeyeongmunhwasa 대영문화사.
- Yi, Do-hak 이도학. 1997. *Saelo sseuneun baegje yeogsa* 새로 쓰는 백제사 (*Ponovno napisana zgodovina Baekje*). Paju: Puleunyeo 푸른역사.
- Yi, Geun-wu 이근우. 2006. *Godae wanggugui punggyeong, geuligo saeloun siseon* 고대 왕국의 풍경, 그리고 새로운 시선 (*Prizor antičnega kraljestva in nova perspektiva*). Seoul: Inmulgwasasang 인물과사상.
- Yi, Jae-seok 이재석. 2019. *Godae hanilgwangyewa ilbonseogi* 고대 한일관계와 일본서기 (*Odnosi antične Koreje in Japonske in Nihon Shoki*). Seoul: Dongbugayeogsajaedan 동북아역사재단.
- Yi, Jong-wuk 이종욱. 2006. *Minjog-inga? Guggainga?* 민족인가? 국가인가? (*Is it ethnicity? Is it a country?*). Goyang: Sonamu 소나무.
- Yi, Min-hong 이민홍. 2006. *Hanmunhwaui wonlyu* 한문화의 원류 (*Izvor korejske kulture*). Seoul: Jeiaenssi 제이앤씨.
- Yi, Myeong-gu 이명구. 2008. *Iyagi hanguggojeonmunhagsa* 이야기 한국고전문학사 (*Zgodovina korejske klasične literature*). Hanam: Pakijeong 박이정.
- Yi, Yu-won 이유원. 1999. *Imhailgi* 임하일기 (*Dnevnik Imha*). Seoul: Minjogmunhwachujinhoe 민족문화추진회.
- Youn, Sa-soon 윤사순. 2023. *Hangugcheolhagsasangsa* 한국철학사상사 (*Zgodovina korejske filozofske miselnosti*). Seoul: Golyeodaehaggyo chulpanmunhwawon 고려대학교 출판문화원.
- Youn, Sa-soon 윤사순. 2012. *Hangugyuhagsa* 한국유학사 (*Zgodovina korejskega konfucijanstva*). Paju: Jisigsaneobsa 지식산업사.
- Zuo, Qiuming 좌구명. 2006. *Chunchujwajeon* 춘추좌전 (*Zuo Zhuan*). Paju: Hangilsa 한길사.